

## ปิดตำนาน กัดดาฟี แห่งเมดิเตอร์เรเนียน

ดร ฟารุก มะหะหมัด

ศูนย์อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

นับตั้งแต่ปี 1969 บรูซในเครื่องแบบทหารกับการก้าวขึ้นสู่อำนาจผู้นำประเทศ การแต่งกายของเขานั้นตามแบบฉบับในชุดอาหรับ เบคูอิน บุคลิกภาพที่ดูทำท่ายเอามากๆแต่ถึงกระนั้นบ้านเมืองของตัวเองต้องลุกเป็นไฟกับความขัดแย้งที่มันได้ลามมาถึงตัวแต่ยังไม่พอเช่นนั้น การถูกกระหน่ำซ้ำเติมกับนานาประเทศถึงการไร้ความรุนแรง

42 ปีกับความเป็นผู้นำของเขานั้น นาย มุอัมมา กัดดาฟี ต้องเจอสมรสุญญากาศภัยคุกคามทางการเมืองมาโดยตลอด จนขั้นปกครองจะเป็นเช่นได้ประชาชนก็จะเป็นเช่นนั้น ถึงอย่างไรก็ตามแต่แนวคิดในความเป็นประชาธิปไตยมันคงขัดกับความมุ่งมาดปรารถนา ในระบบการปกครองที่มีกันมาช้านาน ในแบบประเพณีปฏิบัติของความเป็นชาตินิยมอาหรับ ในบางครั้งยังต้องตกเป็นคนที่โลกมองในภาพลักษณ์ที่ไม่ดี

ในอดีตที่ผ่านมา โขบายต่างประเทศของลิเบีย การใช้วาทะศิลป์ทางการพูดแบบวัตรอยเท้ามหาอำนาจตะวันตกอย่างไม่เคยเกรง นับตั้งแต่ปี 1970 ผู้นำอย่าง นาย กัดดาฟี ได้ปฏิบัติกับประชาชนของตัวเองอย่างถูกต้องตามหลักนิติธรรม

จากรายได้ของประเทศที่มาจาก การส่งออกน้ำมันที่มีปริมาณมากถึงวันละ 1.65 ล้าน บาร์เรล/วัน คิดเป็น 2% ของปริมาณน้ำมันโลกเลยทีเดียว และยังเป็นน้ำมันที่มีคุณภาพมากที่สุด



ประเทศลิเบียมีการเจริญเติบโตแบบเป็นรูปธรรมสภาพเศรษฐกิจและสังคมดีมาโดยตลอด แต่สิ่งนั้นกลับไม่ได้รับความน่าเชื่อถืออันใดเลยกับชาติตะวันตกอย่างสหรัฐฯ นับตั้งแต่เหตุการณ์ที่ลิเบียมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลอบวางระเบิดสายการบิน แพนแอม ของสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 21 ธ.ค. 1988 เที่ยวบินที่ 103 ทำให้ผู้โดยสารบนเครื่องเสียชีวิต 259 ราย และ อีก

11 รายเป็นชาวบ้านที่พักอาศัยในบริเวณดังกล่าว แล้วถูกเศษซากของเครื่องบินตกใส่จนเสียชีวิต ซึ่งเหตุการณ์นี้ถูกเรียกว่า 'เหตุระเบิดที่ ลีอกเกอร์บี' ซึ่งนับเป็นเหตุก่อการร้ายครั้งใหญ่ที่สุดของประเทศสกอตแลนด์

ภายหลังเหตุการณ์นั้นความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯกับอิสราเอลเริ่มที่จะมีขึ้นมาโดยตลอด นาย กัดดาฟี ได้กล่าวถึงการกระทำของอเมริกาที่ขัดต่อคุณธรรมของไซออนนิสต์ ที่สมรู้ร่วมคิดเพื่อต้องการหยุดยั้งความก้าวหน้าของลิเบีย โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการทหาร ยังรวมไปถึงภัยคุกคามทางการทูตและเศรษฐกิจของลิเบียอีกด้วย

ในปี 2,000 ได้มีการเจรจาโดยมีอังกฤษ สหรัฐฯให้ลิเบียยกเลิกโครงการห้วงรบนิวเคลียร์ ภายหลังจากนั้นลิเบียเริ่มที่จะมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในสายตาของชาวโลกมาโดยตลอด แต่ในความเป็นจริงระบบการปกครองของนาย กัดดาฟี ถึงความสามารถทางสติปัญญา วิสัยทัศน์ของความเป็นผู้นำคงจะมองผ่านพ้นไปเลยในเรื่องของควมมีเสรีภาพให้กับประชาชนในทัศนะของตะวันตกแล้ว ประชาชนของลิเบียต้องถูกกดขี่

### จากตุนิเซียถึงลิเบีย

นับตั้งแต่เหตุการณ์จุดไฟเผาตัวเองของชาวตุนิเซียจุดกำเนิดถึงที่มาแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของภูมิภาคอาหรับ การเดินขบวนประท้วงของชาวตุนิเซียเพื่อโค่นอำนาจนาย อิบดีน บินอาลี ผู้นำตุนิเซียในเวลานั้นผนวกกับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยทำให้ประเทศอาหรับในภูมิภาคสามารถรับรู้ถึงเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว ผนวกกับ ความเป็นชาตินิยมอาหรับในภูมิภาคทำให้มีการตื่นตัวเกิดขึ้นในประเทศใกล้เคียง

**ความรุนแรงในลิเบียเริ่มเป็นประเทศสุดท้ายแต่ที่น่าสงสัยคือว่าทำไมประเทศอย่างซาอุดีอาระเบียไม่มีสำนักข่าวฉายภาพให้เห็นเหตุการณ์จากรในประเทศ ทุกอย่างกับเงียบสนิทเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ตะวันตกคงจะหาทางปกป้องกันแบบเต็มที่ ?**

แต่ประเด็นที่หน้าสนใจในเวลานั้นคงจะเป็น ความแตกต่างของการเข้ามาแก้ปัญหาของมือที่สาม (Third group intervention) ไม่ว่าจะเป็น สหประชาชาติ สันนิบาตชาติอาหรับ สหรัฐฯ อังกฤษ ฝรั่งเศส ในเวลานั้นสื่อตะวันตกฉายภาพให้เห็นมากที่สุดคงจะเป็นแค่ อียิปต์ กับ ลิเบีย ทั้งที่เหตุการณ์กำลังลุกลามไปทั่วภูมิภาค

อียิปต์ คือ ชาติอาหรับที่สหรัฐฯปกป้อง ภายหลังจากที่มีการทำสัญญาสันติภาพกับอิสราเอล แต่ที่น่าสงสัยคือว่าทำไมกลุ่มผู้ประท้วงใช้เวลาเพียงไม่นานก็สามารถโค่นอำนาจของนายฮุสเนี มุบารอกได้สำเร็จ ขอมเดินลงจากอำนาจอย่างง่ายดาย อียิปต์ คือ ชาติอาหรับที่อิสราเอลกังวลมากที่สุด และเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องให้เหตุการณ์ในอียิปต์จบให้เร็วที่สุด

หากเหตุการณ์ในอียิปต์เกิดลุกลามในเวลานั้นอาจจะทำให้กระทบถึงขบวนการสันติภาพกับอิสราเอลได้ ขบวนการมุสลิมการศรัทธาหรือ อิกวาน(Muslim brotherhoods) เป็นกลุ่มต่อต้านรัฐบาลอียิปต์ เป็นขบวนการที่อิสราเอลไม่พึงประสงค์ที่จะให้กลับมามีอำนาจ ไม่มีประเทศอาหรับสามารถนำที่พบกับอิสราเอลได้นอกจากอียิปต์เท่านั้น ต่อให้ซีเรียก็รบไม่ได้ถ้าปราศจากอียิปต์ ในประวัติศาสตร์นับตั้งแต่การจัดตั้งรัฐอิสราเอล อียิปต์คือชาติอาหรับที่น่าทัพเข้าต่อสู้ กับอิสราเอลมาโดยตลอด นับเป็นชาติอาหรับที่มีอิทธิพลในภูมิภาคเป็นอย่างยิ่งรองจากซาอุดีอาระเบีย.....

แต่ในความต่างที่ว่า พันเอก กัดคาฟี ไมิโซฮุสณี มุบารอก การแก้ปัญหาของมือที่สามโดยให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านในลิเบีย โดยให้การช่วยเหลือแบบเต็มที่ไม่ว่าจะเป็น อาวุธสงครามที่หลังไหลเข้าลิเบียอย่างรวดเร็ว ยังรวมไปถึงการโจมตีทางอากาศอย่างหนักหน่วง แบบที่ว่าเครื่องบินขับไล่ของลิเบียไม่สามารถที่จะต้านทานได้ โดยมีอังกฤษกับฝรั่งเศสที่ให้การสนับสนุนจากภายนอก ลำพังกลุ่มต่อต้านคงไม่มีศักยภาพเพียงพอในการสู้รบกับฝ่ายรัฐบาลได้

## จุดเปลี่ยนผ่านถึงประชาธิปไตยในลิเบีย

ทรัพยากรในลิเบียคงจะเป็นเม็ดเงินจำนวนมหาศาลที่จะนำกลับมาทำนุบำรุงประเทศตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มต่อต้านที่ยืนหยัดต่อสู้ ด้วยความกล้าหาญ แต่ในความเป็นจริงแล้วการถ่ายโอนอำนาจที่รวมไปถึงอุตสาหกรรมน้ำมันในประเทศลิเบีย คงเป็นกลุ่มบริษัทต่างชาติที่จะเข้ามาดูแลสัมปทาน อาจจะหนีไม่พ้น อังกฤษกับฝรั่งเศส ที่ลงทุนลงแรงในสงครามครั้งนี้ ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพอาวุธของตัวเอง เครื่องบินรบที่ใช้ในการโจมตีครั้งนี้ โดยส่วนใหญ่ มาจาก ฝรั่งเศส อังกฤษ มากเสียกว่าที่จะมาจากกองทัพสหรัฐฯ

แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่านั้น ระบบการเมือง เศรษฐกิจของลิเบีย นั้น คงจะเป็นเรื่องที่ยากของกลุ่มประเทศที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์กับการเรียนรู้จากสิ่งเดิมของประเทศลิเบีย ภายหลังจากสิ้นสุด นาย กัดคาฟี ชัยชนะของกลุ่มต่อต้านที่ไม่มีประสบการณ์ในเรื่องการบริหารประเทศ หลายครั้งที่มีการแบ่งฝ่ายกันเอง คงจะเป็นได้เพียงหุ่นเชิด

ภาพที่ปรากฏออกมาเป็นการสร้างสันติภาพหรือทำลาย สิ่งที่ยากกว่าชาติตะวันตกมีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงสังคมลิเบียให้มั่นคงขึ้นจากเดิม ความเป็นอนุรักษ์นิยมที่เขามั่นหรือจะต้องตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกับอิรักหรือไม่

การกำหนดอนาคตของลิเบียนั้นควรที่จะเป็นประชาชนของลิเบียเองไม่จำเป็นที่จะต้องมาจากภายนอก หรือจากชาติตะวันตกจะเข้ามาเกี่ยวข้องหรือใช้วิธีการสอดแทรกให้การสนับสนุน เหล่าบรรดานักการเมืองในลิเบีย การสร้างสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนในลิเบียสิ่งที่พวกเขาต้องการ คุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม เม็ดเงินจำนวนมหาศาลจากการขายน้ำมันคือรายได้ของประเทศ ภายหลังจากกัดคาฟีตกตาย คงจะเหมือนขนมเค้กที่ถูกตัดกิน จะมีช็อกโกแลตชิ้นที่นำกลับมา พัฒนาประเทศ ประโยชน์ที่ประชาชนชาวลิเบียจะได้รับ

การประกาศชัยชนะถึงการปฏิวัติโค่นอำนาจนาย กัดคาฟี ความฝันของประชาชนในลิเบียถึงสิ่งที่ดีกว่าเดิม นโยบายการเปลี่ยนถ่ายอำนาจไปสู่ความเป็นบูรณาการ ผลที่ตามมาอาจจะต้องมีกลุ่มต่อต้านและไม่เห็นด้วย อย่างกรณี เช่น ประเทศโซมาเลียในแอฟริกาเหนือ ที่มีกลุ่มติดอาวุธต่อสู้กับรัฐบาล ทุกอย่างเป็นไปได้เสมอ หากสถานการณ์ของประเทศเป็นเช่นนั้น ประเทศลิเบียอาจจะแย่หรือเลวร้ายไปกว่าเดิม

การสร้างสรรคประชาธิปไตยในประเทศอาหรับไม่ใช่เรื่องที่จะทำกันง่ายๆ ยังไม่มีประเทศไหนทำได้สมบูรณ์ แต่ในบางกรณีของประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบในบางครั้งกลับสร้างความลำบากใจ อย่างกรณีสหรัฐฯให้เงินช่วยเหลือรายปีกับรัฐบาลอียิปต์นับตั้งแต่ปี 1979 ระยะเวลาเกือบ 30 ปี แห่งการปกครองของ นายสุสณี มุบารอก ประชาธิปไตย สอพลอ สมรู้ร่วมคิดตะวันตกเองแทบทั้งสิ้น อียิปต์เสมือนมือที่ยื่นออกมาของรัฐบาล วอชิงตัน

มาตรฐานนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ คงเป็นเรื่องปกติที่เลือกจะปกป้องและทำลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งศัตรูของอิสราเอลจะต้องถูกกำจัดให้หมดไปเก็บเกี่ยวชีวิตครองสัมปทานในภูมิภาคนี้ให้ได้มากที่สุด สถานภาพของประเทศลิเบียในตอนนี้นี้ คงต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูกันอีกสักระยะ สภาพบ้านเมืองพังพินาศจากพิษสงครามกลางเมือง ประชาชนในประเทศเดียวกันรบราฆ่าฟันในความต้องการที่ต่างกัน อุตสาหกรรมในประเทศลิเบียที่กำลังเติบโตต้องพบกับหายนะกับเหตุการณ์ในครั้งนี้

การสร้างพื้นฐานทางการเมืองเป็นเรื่องยากที่จะสำเร็จนอกเสียจากความมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนเองต้องการเท่านั้น ความสมเหตุสมผลในการสร้างประชาธิปไตยกับอัตลักษณ์ของประเทศลิเบีย ประชาชน วัฒนธรรม ประเพณี เป็นเรื่องที่ยากที่จะให้เกิดความลงตัว

เมื่อวาระสุดท้ายของชีวิตได้มาเยือน ภาพยืนยันจากหลายสำนักข่าวถึงการเสียชีวิต ของ กัดคาฟี ที่อยู่ในบ้านเกิดเมือง เซนเตย์ มีรายงาน การตาย อย่างมีเงื่อนไขของนายกัดคาฟี ที่อยู่ในสภาพเลือดท่วมกาย มีรายงานว่าถูกโจมตีทางอากาศ บ้างก็บอกว่าถูกลากมารุมประหารชีวิต หรือถูกยิงขณะได้รับบาดเจ็บ กองกำลังสนธิสัญญา ป้องกันแอดแลนติกเหนือ หรือ นาโต้ มีโครงการจะหยุดภารกิจในลิเบีย ภายในวันที่ 30 ตุลาคม 2554 การยื่นหยัดต่อสู้อัจฉริยะที่สุดท้ายของเขานั้น โดยมิได้คิดอยู่ในใจถึงการยอมจำนน กัดคาฟีมีสายเลือดของความเป็นนักรบอาหรับอยู่เต็มตัว หรือจะต้องตายเสียดีกว่าจะอยู่อย่างคนไม่มีศักดิ์ศรี อุดมการณ์ของนายกัดคาฟีนั้น บุคคลที่มีอิทธิพลในจิตใจของเขาเป็นอย่างยิ่งคืออดีตผู้นำ อียิปต์ที่มีนามว่า ‘กามาล อับดุล นัสเซอร์’ นาย กัดคาฟีเป็นบุคคลที่ผู้นำ อาหรับ ในประเทศแอฟริกาเหนือให้การยกย่องและภาคภูมิใจในตัวเขา

นับตั้งแต่การจัดตั้งรัฐอิสราเอล ผู้นำอาหรับที่เก่งกล้าหาญหาญไม่เคยกลัว หลายท่านอยู่ในความทรงจำ ยังมีเหลืออีกซักกี่คน หรือ พ.อ. กัดคาฟีจะเป็นคนสุดท้าย อีกหน่อยคงเป็นเพียงแค่ตำนาน

